
Materiały do zagadnień polskich po wojnie

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 9/1-4, 459-461

1947

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

do sytuacji i losów młodzieży robotniczej w czasie okupacji. Autor artykułów podkreśla wartość zebranych w konkursie pamiętników jako materiału socjologicznego.

Wspomnienia młodzieży wielkopolskiej z lat okupacji niemieckiej 1939—1945. Pod tym tytułem ukazała się jako nr 3 serii Documenta Occupationis Teutonicae (wyd. Instytut Zachodni, Poznań 1946) książka na treść której złożyły się wspomnienia 90 uczniów szkolnych. Inicjatorem ich spisania był kurator okręgu szkolnego poznańskiego Mgr K. Strzałkowski. Książkę opracowali i zaopatrzyli wstępem Dr Z. Grot i Dr W. Ostrowski.

J. L.

Materiały do zagadnień polskich po wojnie

Diariusz Kultury Polskiej. Bardzo pożyteczna praca została zapoczątkowana na łamach miesięcznika „Twórczość”. Jest to „Diariusz kultury polskiej”, opracowany przez Piotra Grzegorzczaka. Diariusz ten informuje o ważnych wydarzeniach kulturalnych, które wymienia w porządku chronologicznym. Ukazał się już taki diariusz za rok 1945 („Twórczość”, luty 1946) i za rok 1946 („Twórczość”, maj 1947). Diariusz kultury polskiej może oddać bardzo duże usługi przy socjologicznych badaniach nad procesami odbudowy kulturalnego życia Polski po wojnie.

Wydawnictwa do pierwszego okresu odbudowy państwa polskiego. Lubelskiego okresu kształtowania się państwa polskiego w 1944 r. dotyczą interesujące wspomnienia powieściopisarki Heleny Boguszewskiej pt. **Nigdy nie zapomnę**. Warszawa. „Wiedza”. 1946. Także wspomnienia Stefana Matuzewskiego, b. Ministra Propagandy pt. **Na progu wolności**. Warszawa. „Wiedza”. 1945. A. L. Strong: **I saw the new Poland**. 1946. Książka pani Strong jest zbiorem reportaży z pobytu w Lublinie, który zwiedziła w końcu 1944 r. w charakterze korespondentki amerykańskiej. Bardzo ważnym dokumentem historycznym jest **Sprawozdanie sądowe w sprawie organizatorów, kierowników i uczestników polskiego podziemia w zapleczu Armii Czerwonej na terytorium Polski, Litwy, Obwodów zachodnich Białorusi i Ukrainy, rozpatrzonej przez Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRR 18—21 czerwca 1945 r. w Moskwie**, wydane przez Komisariat Ludowy Sprawiedliwości ZSRR. Moskwa, 1945.

Bibliografią prac poświęconych zagadnieniom Ziemi Zachodnich i stosunków polsko-niemieckich. Bibliografia ta ukazała się w roku 1947 nakładem Instytutu Zachodniego pod redakcją W. Chojnackiego. Wykaz zatytułowany **Bibliografia Zachodnia**, obejmuje tytuły druków nieperiodycznych z lat 1945—1946.

Całość rozbita jest na trzy działy pod nagłówkami: I. Problemy Słowiańszczyzny Zachodniej i problemy Niemiec, II. Zagadnienia polsko-niemieckie, III. Polskie Ziemie Zachodnie. Skorowidz alfabetyczny ułatwia korzystanie z bibliografii obejmującej ogółem 873 pozycje.

Lista strat kultury polskiej, 1939—1946. Bolesław Olszewicz podjął zadanie zestawiania bilansu strat osobowych, jakie poniosła kultura polska w czasie wojny. Na łamach „Tygodnika Powszechnego“ (od nr 16 z r. 1945 do nr 24 (65) z 6.VI.1946, uzupełnienia w nr 2 (95) i 3 (96) ze stycznia 1947 r.) opublikował on listę nazwisk polskich uczonych, artystów, dziennikarzy, publicystów, pedagogów, działaczy społecznych, wybitnych lekarzy, adwokatów i duchownych, którzy ponieśli śmierć w więzieniach, obozach koncentracyjnych, polegli lub zmarli w czasie wojny w kraju i za granicą. Każdemu nazwisku towarzyszy parowierszowa notatka o działalności i okolicznościach śmierci wymienionego. Praca Prof. Olszewicza ukazała się w wydaniu książkowym w roku 1947, nosi ona tytuł: **Lista strat kultury polskiej** (Warszawa, 1947. S. Arct, str. 336); spis obejmuje około 4400 nazwisk.

Numer „Kuźnicy“ poświęcony Stefanowi Czarnowskiemu. Numer „Kuźnicy“ z dnia 11 lutego 1947 r. poświęcony Stefanowi Czarnowskiemu z powodu drugiego wydania jego „Kultury“ przez Spółdzielnię „Książka“ (1946) zawiera następujące artykuły dotyczące osoby, działalności i naukowej twórczości Czarnowskiego: St. Ossowski — **Stefan Czarnowski**; Józef Chałasiński — **Kultura europejska i kryzys indywidualistycznego humanizmu**; Tadeusz Kotarbiński — **Wspomnienia o Stefanie Czarnowskim**; Witold Kula — „**Kultura**“ Czarnowskiego.

„Myśl Współczesna“ o Ludwiku Krzywickim. „Myśl Współczesna“ w celu pogłębienia w społeczeństwie polskim nurtu postępowej myśli społecznej zamierza systematycznie zapoznawać czytelników z jej przedstawicielami. Realizację tego zadania rozpoczęto od Ludwika Krzywickiego. Nr 7—8 czasopisma zawiera przedruk studium Krzywickiego pt. **Rodowód idei społecznych** oraz dwa artykuły o Krzywickim, jeden Edwarda Strzeleckiego pt. **O Ludwiku Krzywickim**, drugi Ilii Epsteinowej pt. **Ludwik Krzywicki — uczyony — nauczyciel — człowiek**.

Artykuł o Kelles-Krauzie. W „Przeglądzie Socjalistycznym“ (lipiec—sierpień/1947) ukazał się artykuł Teofila Głowackiego pt. **Kazimierz Kelles-Krauz. Człowiek i dzieło. (1872—1905)**.

„Kwartalnik Historyczny o ś.p. Stanisławie Kutrzebie. „Kwartalnik Historyczny“, Rocznik LIV/1947 poświęcony jest w całości Prof. Dr Stanisławowi Kutrzebie zmarłemu dn. 7 stycznia 1946 r. Rocznik zawiera następujące artykuły: **Stanisław Kutrzeba** (główne daty życia). Tadeusz Kowalski: **Stanisław Kutrzeba jako organizator Polskiej Akademii**

Umiejętności. Adam Vetulani: **Stanisław Kutrzeba — historyk prawa.** Jan Dąbrowski: **Stanisław Kutrzeba jako historyk prawa.** Uzupełnienie bibliografii prac Stanisława Kutrzeby.

Socjologia w świecie powojennym. Pod takim tytułem ukazał się artykuł Prof. Dr St. Ossowskiego w „Kuźnicy“ (nr 25/1946).

Prof. Dr Florian Znaniecki — jak donosi „American Sociological Review“ — przygotowuje obecnie pracę pt. **Nowoczesne społeczeństwa narodowe**; praca ta będzie ukończona w roku 1948.

Artykuły A. L. Hertza o Ameryce. Dr Aleksander Hertz, współpracownik „Przeglądu Socjologicznego“ i autor szeregu prac socjologicznych, przebywa jeszcze w Stanach Zjednoczonych A. P., dokąd wyjechał w czasie wojny. Obecnie Dr Hertz przygotowuje pracę o Ameryce. W czasopiśmie ukazał się szereg artykułów Hertza, dotyczących stosunków amerykańskich. Są to: „Ameryka Louise Adamica“ („Kuźnica“, nr 36/1946), „O energii atomowej i paru innych sprawach“ (Nr 18, 19, 20/1947), „Amerykańskie klechdy obrazkowe“ (Nr 34, 35/1947), „Kto rządzi Ameryką?“ („Myśl Współczesna“, Nr 5/1946); „Polonia amerykańska“ („Wiedza i Życie“, z. 6/1946); „Wybory w Ameryce“ („Wiedza i Życie“, z. 7/1946); „Amerykański ruch robotniczy“ („Wiedza i Życie“, z. 1—2/1947), „Amerykański liberalizm“ („Wiedza i Życie“, z. 3/1947); „E pluribus unum“ („Wiedza i Życie“, z. 7—8/1947 r.).

Echa śmierci Halbwachsa w prasie polskiej. Tygodnik „Kuźnica“ zamieścił w 17 numerze z dnia 6 maja 1946 r. artykuł o Maurycym Halbwachsie pióra George'a Friedmanna, ucznia i bliskiego współpracownika zmarłego (tłumaczenie J. Hartwig). Artykuł ten, który pojawił się w jednym z czasopism francuskich wiosną 1946 r., został również przełożony na angielski i opublikowany w majowym zeszycie „American Journal of Sociology“ (tom LI, z. 6).

Z ruchu filozoficznego

Łódzki ośrodek filozoficzny. Do najlepszych tradycji polskich uniwersytetów i polskiej nauki należą niewątpliwie tradycje warszawsko-lwowskiej lub, jeśli kto woli, lwowsko-warszawskiej szkoły filozoficzno-logicznej związanej z nazwiskami Profesorów K. Twardowskiego (Lwów), K. Ajdukiewicza (Lwów) i T. Kotarbińskiego (Warszawa). Pod silnym wpływem warszawskiego ośrodka pozostawała grupa intelektualistów lewicowych z Wł. Bieńkowskim na czele¹⁾. Z tej grupy wyszedł również założyciel i redaktor łódzkiej „Kuźnicy“, Stefan Zółkiewski. Po wojnie większość przedstawicieli

¹⁾ Patrz Zółkiewski Stefan: Ze wspomnień polskiego inteligenta. „Kuźnica“ nr 3 i 4, styczeń 1947 r.